

Igor Kišš – doctor honoris causa

*20. júna 2013 sa v Banskej Bystrici uskutočnila mimoriadna udalosť. Na svojom slávnostnom zasadnutí udelila Vedecká rada Univerzity Mateja Bela čestný titul **doctor honoris causa** prof. Ing. Milanovi Šikulovi, DrSc. a prof. ThDr. Igorovi Kiššovi.*

Vedecká rada Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela predložila Vedeckej rade Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici návrh na udelenie čestného titulu

DOCTOR HONORIS CAUSA UNIVERZITY MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

znamenitej osobnosti, ktorá sa svojou vedeckou aktivitou a verejným účinkovaním ako teológ, evanjelický farár a vysokoškolský pedagóg významne podieľa na prezentovaní slovenskej vedy a povznesení duchovna
v slovenskom národnom i medzinárodnom priestore:

univerzitému profesorovi ThDr. Igorovi KIŠŠOVI

Návrh prerokovala Vedecká rada Pedagogickej fakulty
Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
na svojom zasadnutí 7. februára 2013
a Vedecká rada Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
návrh schválila 25. apríla 2013.

I.

Igor KIŠŠ sa narodil 21. júla 1932 v Uhrovci v kmotrovskej rodine Ľudovíta Štúra (člen jeho širšej rodiny Ján Kišš z Uhrovca bol krstným otcom Ľudovíta Štúra aj všetkých jeho súrodencov). Po skončení ľudovej školy v rodisku navštevoval gymnázium v Trenčíne, kde v roku 1950 zmaturoval. V rokoch 1950 – 1956 študoval na Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave s dvojročným vylúčením zo štúdia pre kritiku stalinizmu. Po smrti J. V. Stalina sa mohol v roku 1955 na fakultu vrátiť a úspešne ju absolvovať. Teologické štúdiá si doplnil na univerzite v Štrasburgu a v Erlangene. V roku 1975 získal doktorát teológie, v roku 1980 bol vymenovaný za docenta na Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave. V roku 1987 mu bol odňatý titul docenta so zákazom cestovať do zahraničia a akokoľvek publikovať na celom území ČSSR. V roku 1991 sa mohol znovu vrátiť na Evanjelickú bohosloveckú fakultu Univerzity Komenského a tu sa po druhýkrát habilitoval v odbore systematická teológia. V roku 1997 sa stal na dve funkčné obdobia dekanom Evanjelickej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, bol tiež členom Vedeckej rady Univerzity Komenského. V roku 2006 odišiel do dôchodku. Žije a tvorí v Bratislave.

II.

Teológia – pedagogika – etika. Disciplíny, bez ktorých si súčasný pretechnizovaný svet zdanlivo nárokuje na prežitie. Ich úloha sa na jednej strane umenšuje, na druhej sa svet domáha absentujúcej humanity. Zákonitosti, ktoré objímajú tieto vedné disciplíny, sú nevyhnutné pre človeka, jeho vnútorný život i život v spoločnosti. Upriamujú pozornosť na človekovo svedomie, zocelujú ho pre každodenné reálne dianie.

Igor Kišš vo svojom vedeckom bádani hľadá východiská na to, aby sa človeku v priestore Zeme žilo v súlade so zákonitosťami prírody s vierou v Ježišove princípy lásky, aktualizuje vnímanie pradávnych právd v modernej dobe s tepom na pulze súčasnosti. Povznesený nad neprajnosť minulého režimu, s vierou v dobro, nadšený radosťou pri odhaľovaní nových teórií pokorne objavuje, vediač, že čas potvrdenia jeho objavov raz príde.

K menu prof. ThDr. Igora Kišša sa právom pridávajú prívlastky určujúce jeho špičkovosť v istej oblasti. Igor Kišš – komeniológ sa pohybuje najmä v oblasti Komenského teológie a politológie, vystupuje ako prednášateľ na svetových komeniologických kongresoch. V ostatnom období, keď najmä UNESCO poukazuje na Komenského aj ako na veľkého politológa, nielen pedagóga a teológa, ako na otca myšlienky spojenej Európy, týmto smerom vyhodnocuje Komenského aj Igor Kišš. Ako lutherológ objasňuje v medzinárodnej diskusii dosiaľ nedostatočne prepracované princípy Lutherovej sociálnej etiky – Lutherovej snahy o kresťanskú humanizáciu stredovekej cirkvi i spoločnosti. Vyniká ďalej v oblasti štúdií o Ježišovej etike – správneho pochopenia Ježišovej Kázne na vrchu, ale aj etiky spoločnosti. Je medzinárodne známy aj v diskusiách o nových problémoch, ktoré sa zjavujú v lekárskej etike. Preto bol profesor I. Kišš vymenovaný za člena spoločnosti európskych etikov Societas ethica a zúčastňuje sa na jej každoročných celoeurópskych zasadnutiach. Bol aj dlhoročným členom etickej komisie slovenského ministra zdravotníctva. Je uznávaným odborníkom aj vo výskume teológie a života Cyrila a Metoda a teológie byzantských cirkevných otcov. Igor Kišš prispel aj k nedávnomu objasneniu miesta pochovania arcibiskupa Metoda. Vedecký časopis Oxfordskej univerzity priniesol nedávno dvanásťstránkový článok o jeho nových riešeniach v oblasti etiky ako navrhovateľa nového etického systému – humánnej deontológie v etike. V Slovenskej národnej knižnici v Martine Igor Kišš objavil a spracoval rukopisnú postilu (722 rkp. s.) Izáka Abrahamidesa Hrochotského s jeho celoročnými kázňami vo Zvolene z rokov 1600 a 1601. Je to jedna z prvých kníh napísaných v našej reči, ktorá bola dosiaľ nepovšimnutá. V dobe ateizácie sa I. Kiššovi podarilo zachrániť u nás jediný existujúci strojopisný exemplár významného spisu Samuela Štefana Osuského Galéria postáv Novej zmluvy. Ide o 800-stranovú trilógiu tlačou vydaného Osuského diela Život Ježišov, Život Ježišových dvanástich apoštolov a Život apoštola Pavla.

Igor Kišš ako prívrženec kresťanského realizmu sa usiluje podložiť sekulárne riešenia všefudských problémov teologickými argumentmi. Je tiež autorom zjednodušenej dešifrácie japonských znakov, ktorá bola japonskými odborníkmi prijatá a dnes je už zavedená na všetkých odboroch japončiny na univerzitách.

*

Spojenie prof. I. Kišša s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici tkvie v niekoľkonásobnom prepojení: v imaní jeho knižných diel v zbierkovom fonde Pedagogickej fakulty UMB, v profesijných aj osobných vzťahoch pedagógov s ním, v spolupráci na grantových projektoch s modlitbovou tematikou, v organizovaní medzinárodných vedeckých konferencií Fakulty humanitných vied UMB s Evanjelickou bohosloveckou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave, v posudzovaní dizertačných a habilitačných prác kolegov z Pedagogickej fakulty i Fakulty humanitných vied UMB. Dielo profesora I. Kišša podnietilo kazuálno-homiletický výskum realizovaný na Pedagogickej fakulte UMB, ktorý vyústil do habilitačnej práce a naďalej sa rozvíja. I. Kišš bol teologickým poradcom autorky libreta (pracovníčky UMB) pôvodnej slovenskej opery Martin Luther.

III.

Dielo a činnosť prof. ThDr. Igora Kišša predstavuje takmer deväťsto jednotiek knižných publikácií, vedeckých štúdií, odborných článkov publikovaných doma i v zahraničí v slovenčine, nemčine, angličtine a ruštine.

Knižné diela:

Výchova kresťana k duchovnej dospelosti (1994)

Hospodin je Kráľ, Na základ apoštolský, Nádej nad hrobom (zbierky kázni 1994 – 1998)

Vykonávanie úradu evanjelického farára v praxi (1996)

Symbolika a ekumenika (1997)

Dogmatika (2000)

Sociálna etika (2006)

Etická čítanka pre mládež (2008)

Samuel Št. Osuský: Galéria postáv Novej zmluvy (edit. 2010)

O teologických štúdiách I. Kišša informuje najnovšia nemecká 36-zväzková encyklopédia *Theologische Realenzyklopädie* v hesle *Zweireichelehre*.

I. Kišša súhlasne cituje vo svojej etike popredný nemecký teologický etik Wilfried Härle, ako aj ďalší nemeckí autori. V novembri 2012 karentovaný časopis *Christian Bioethics*, ktorý vydáva Oxfordská univerzita, uverejnil dvanásťstránkový článok *On the Human Body in Igor Kišš's Humanized Deontology* (In: *Christian Bioethics*, 18 (3), s. 312 – 324, November 15, 2012) o Kiššovom novom etickom projekte riešenia problémov lekárskej etiky, ktorý dostal názov *humánna deontológia* a ktorý bude v najbližšom období predmetom posúdenia rôznych etických univerzitných odborníkov.

Spoločenská činnosť:

I. Kišš je autorom koncepcie evanjelických anglických bilingválnych gymnázií na Slovensku: znovuobnovil Evanjelické lýceum v Bratislave (1991), Evanjelické gymnázium v Tisovci (1992), Evanjelické gymnázium v Košiciach (1994), zakladateľ Evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici – Hornej Mičinej (1992).

I. Kišš založil vojenskú duchovnú službu v Ozbroyených silách Slovenskej republiky. V rokoch 1994 – 1995 pracoval na čiastočný úväzok aj na Ministerstve obrany Slovenskej republiky. Navštívil mnoho amerických vojenských základní v Nemecku a v USA, aby sa oboznámil s fungovaním duchovnej služby v americkej armáde. Bol členom delegácie Armády Slovenskej republiky, ktorá 12. 12. 1994 navštívila Ministerstvo obrany USA na odbore vojenskej duchovnej služby Armády USA, ďalej účastníkom Svetového kongresu vojenských duchovných vo Virginia Beach v USA.

I. Kišš navrhol nový, uľahčený spôsob dešifrácie japonských znakov, podaný na Ministerstvo školstva Japonského cisárstva v Tokiu v roku 1976. Návrh bol po dvanástich rokoch prijatý japonskými odborníkmi a následne zavedený do výučby japončiny na všetkých univerzitách.

Profesionálna činnosť:

I. Kišš pôsobil ako evanjelický a. v. farár na viacerých miestach na Slovensku: Nové Mesto nad Váhom (kaplán 1956 – 1958), Bzince pod Javorinou (1958 – 1982), Bratislava-Petržalka (1983 – 1987), Šahy (1987 – 1993), Veľké Leváre (1993 – 1997).

Vykonával viaceré akademické funkcie: vedúci Katedry systematickej teológie na EBF UK (1991 – 2006), dekan Evanjelickej teologickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (1997 – 2003).

V roku 1997 ho prezident Slovenskej republiky vymenoval za profesora teológie.

I. Kišš bol riešiteľom a spoluriešiteľom grantových projektov, zorganizoval viacero medzinárodných teologických konferencií na EBF UK v Bratislave na rôzne témy; ako editor a zodpovedný redaktor pripravil na vydanie zborníky z vedeckých konferencií.

Členstvá v národných a medzinárodných výboroch v oblasti výskumu, vo vedeckých a redakčných radách časopisov:

člen európskej vedeckej spoločnosti protestantských a rímskokatolíckych profesorov etiky *Societas ethica*;

člen Centrálnej etickej komisie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (riešenie problémov lekárskej etiky z hľadiska evanjelickej teológie);

člen medzinárodného kongresu znalcov Martina Luthera;

člen redakčnej rady slovenskej všeobecnej encyklopédie *Encyclopaedia Beliana* (zv. 1 – 6);

redaktor časopisu *Služba slova*;

redaktor časopisu *Výber informácií z teológie a cirkvi*.

Udelené vyznamenania a ocenenia:

Zlatá medaila Univerzity Komenského (2002);

Čestný kríž 1. triedy za vedu udelený prezidentom Rakúskej republiky Thomasom Klestilom (2004);

Cena Leonarda Stöckela udeľovaná Predsedníctvom ECAV na Slovensku (2012);

Zlatá medaila Matice slovenskej (2012).

Udelenie titulu DOCTOR HONORIS CAUSA UNIVERZITY MATEJA BELA prof. ThDr. Igorovi Kiššovi má svoje opodstatnenie ako vyjadrenie uznania a úcty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici výnimočnej osobnosti súčasnej slovenskej vedy s autonómnym a pritom univerzálne platným pohľadom na životné a morálne hodnoty konania človeka na začiatku tretieho tisícročia.

Laudatio na profesora Kišša predniesol dekan Pedagogickej fakulty UMB prof. PaedDr. Vojtech Korim, CSc. V závere pripomenul, že „vedecké dielo univerzitného profesora doktora teológie Igora Kišša je inšpiratívnym zdrojom humanity a ľudskosti aj pre našich študentov a celú akademickú komunitu.“

Po ceremoniálnom akte samotnej promócie predniesol dr. h. c. prof. Kišš **slávnostný príhovor:**

Vaša Magnificencia, vážená pani rektorka,

Spectabiles, Honorabiles,

vážení členovia vedeckých rád, vzácní hostia, dámy a páni,

je pre mňa nesmiernou ct'ou, že mi Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici udeľuje čestný akademický titul doctor honoris causa. V tejto chvíli veľmi ďakujem všetkým, ktorí sa zaslúžili o túto – pre mňa nesmiernu – česť, ktorú vnímam ako ocenenie svojej celoživotnej práce.

Vo svojej vedeckej práci som sústreďoval pozornosť najmä na výskum M. Luthera, J. A. Komenského a najnovšie aj našich vierozvestcov Cyrila a Metoda. Až dosiaľ bol Ján Amos Komenský vysoko oceňovaný pre svoje pedagogické práce a označovaný ako učiteľ národov, aj samými marxistami, odhliadnuc od ideologických a svetonázorových rozdielov s ním. Posledné roky znamenajú nové uvedomenia si Komenského ako politológa – zo strany UNESCO v Paríži –, ako duchovného otca dnešnej modernej Európy a sveta. Politologické a svetonázorové názory Jána Amosa Segeša Komenského marxizmus zámerne obchádzal. Tie názory, vyjadrené v jeho diele Všenáprava, žiadali totiž vytvoriť jednotnú občiansku spoločnosť slobodných ľudí, kde bude miesto pre všetky humánne orientované presvedčenia. Zahŕňalo to v sebe rešpektovať slobodu náboženskú, voľný pohyb po celej Európe, vytvorenie akejsi európskej únie v zjednotenej Európe, vytvorenie takých medzinárodných organizácií, ako je OSN, UNESCO, Medzinárodný súdny dvor na súdenie vojnových zločinov, Svetová rada cirkví, inštitúcia podobná Charte ľudských práv, dokonca aj návrh na obnovenie Olympijských hier. Nikto nie je doma prorokom. To povedal už Ježiš Kristus. A tak až dnes po 350 rokoch si uvedomujeme, že v Komenskom má svet nielen veľkého pedagóga, ale aj politológa, a ako teológ môžem zodpovedne povedať aj veľkého teológa, dosiaľ nedoceneného úplne.

Bol to Komenský, ktorého predkovia pochádzali zo Slovenska, z okolia Podolia pri Piešťanoch, prípadne Púchova, kde sa dodnes zachovalo rodinné meno Segeš.

Ján Amos Komenský mal na Slovensku aj svojich veľkých žiakov, ktorým tiež išlo o nové reformy v organizácii európskej spoločnosti. Medzi nich nesporne patrili naši štúrovci, ktorí čítali Komenského pedagogické a politologické spisy vydávané v Nemecku.

Jedným z veľkých Komenského duchovných nasledovateľov a žiakov bol aj ten, ktorého meno nesie Vaša univerzita, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Matej Bel, syn slovenských rodičov v Očovej, bol svojím spôsobom pre naše Slovensko akýsi Comenius redivivus. A tak chcem na pôde banskobystrickej univerzity povedať niekoľko slov o Matejovi Belovi ako o slovenskom pokračovateľovi v diele Jána Amosa Komenského. Komenský bol svojím spôsobom paradigmou pre tohto očovského rodáka, rektora banskobystrického a neskôr bratislavského evanjelického lýcea a evanjelického farára v Banskej Bystrici a neskôr v Bratislave.

Paradigmy nie sú nikdy presne to, čo sú kópie. Paradigma je vzor, ktorý dotyčný nasledovník ďalej svojsky dotvára. Chcem hovoriť o Matejovi Belovi a v pozadí vidieť jeho paradigmu Jána Amosa Komenského. Obaja totiž patria k sebe. Boli akoby jednej krvnej skupiny. Dokonca obaja predbiehali dobu, v ktorej žili. Každý sa svojím spôsobom snažil o to isté: o budovanie humánnej spoločnosti, založenej na podobných pedagogických, ale aj ideových princípoch. Obaja vyšli z toho istého náboženského hnutia, ktoré sa vtedy v protestantizme práve začínalo formovať. Bol to pietizmus. Dôraz na praxis pietatis bol vlastný Komenskému aj Belovi. Komenský ho získal na štúdiách v Heidelbergu, Bel ho získal o sto rokov neskôr na práve založenej, pietisticky orientovanej

univerzite v Halle. Pietizmus však bol rozdielny vo svojom postoji k sekulárnej spoločnosti. Existoval pietizmus introvertný, taký existuje vo všetkých kresťanských cirkvách (nielen v protestantizme) až dodnes. Ten sa prejavuje útekom zo sveta do ticha modlitebni a kláštorov. Je to pietizmus pustovníkov, ktorí sú presvedčení, že tento svet je nenapraviteľne hriešny a svet nemožno zlepšiť. Zo sveta treba utekať preč. Nazvime tento druh náboženského prejavu ako spoločensky pasívnu spiritualitu, v ktorej ide skôr o vlastnú osobnú spásu než o spásu a dobro sveta. To nebol pietizmus Jána Amosa Komenského a Mateja Bela. Prívrženci spoločensky pasívneho pietizmu až dodnes tvrdia, že Komenský nebol pravý kresťan, že bol iba humanista. A predsa mal Komenský pravdu vo svojej kresťanskej spiritualite. Jemu totiž išlo o všenápravu sveta podľa etických princípov humanity. Veď Boh je láska a On si praje, aby sa aj tento svet napravoval zo svojich nedokonalostí, aby prichádzali lepšie a humánnejšie zákony aj do sekulárneho sveta, veď je to svet Boží. Pre sekulárnu spoločnosť môžeme tento druhý typ náboženskej spirituality nazvať aktívna spiritualita. Taká bola spiritualita Komenského i Bela. Podľa nich medzi nebom a zemou má byť analógia, ako o tom hovorí Ježiš Kristus v Otčenáši – ako je na nebi, tak má byť aj na zemi. Božské nebeské etické hodnoty sú podľa Biblie: spravodlivosť, kristovská humanita bez inkvizícií, mier (šálóm), rovnosť všetkých ľudí, sloboda, milosrdenstvo a odpúšťanie, solidarita bohatých ku chudobným, pravdivosť aj v politike, tolerancia k názoru iného človeka, ak ide o jeho humánny názor, jednota ľudstva, lebo všetci sme Božími deťmi. Toto dosahovať, paradeizovať tento svet, sú princípy spoločensky aktívneho pietizmu. Pre tento druh spirituality v Ježišovi Nazaretskom nejde len o posmrtného Spasiteľa na poslednom súde pre pobožných jednotlivcov, hoci ide prednostne aj o to, ale že Ježiš bol Bohom, poslaný svetu ako kozmický Kristus, ktorý prišiel dať svetu aj nové normy božskej a kristovskej humanity celému svetu. Tieto snahy o lepší svet v maličkostiach i veľkých veciach mali spoločné Komenský aj Bel, neskoršie aj naši štúrovci. Takí ľudia mnoho robia aj pre sekulárny svet. Snažia sa byť užitoční pre spolublížnych, kde sa len dá, či už v obci, na pracovisku, či doma v rodine, alebo v národe. Títo ľudia hľadajú cesty, aby dochádzalo k všenáprave aj cez svetské zákony, aj cez politiku, aj prostredníctvom školskej výučby a výchovy detí, aj aby boli odstraňované rôzne ekonomické podrazy a fauly v spoločnosti, ku ktorým každodenne v ekonomike dochádza. Žasneme každý večer v správach nad tým, čo všetko nehorázne až démonské sa deje. Túžime po tom, aby sa zlepšoval rodinný život v manželstvách, aby bol zachovaný mier vo svete a meče aby boli prekuté na pluhu, miesto ničivých vojen aby boli rešpektované ľudské práva pre každého človeka, aby sa humanizovali väznice a boli bez mučenia väzňov a upaľovania kacírov atď., atď. To sú princípy spoločensky aktívnych kresťanov. Ale to sú predsa princípy aj humánnych nekresťanov.

Byť maximálne užitočný pre tento svet. Skončiť s egoizmom len pre seba. Obetovať sa pre iných, ako sa Kristus obetoval. To boli aj Komenského a Belove etické princípy, a preto sa obaja hlboko zapísali do dejín ľudstva. Preto dostal Matej Bel ten nádherný titul *Magnum decus Hungariae* a my môžeme povedať, že Bel bol aj *Magnum decus Slovakiae*. Ak bol Komenský učiteľom národov, potom Matej Bel bol veľký učiteľ Slovenska. Mal vždy nové nápady, čo zlepšiť a ako pomôcť v svojom okolí. Tak ako sa o Ježišovi hovorí v Skutkoch apoštolských, že Ježiš Nazaretský chodil a dobre činil, tak to robí aj správna kresťanská spiritualita: neuteká z tohto sveta, ale robí mnoho rozmanitého pre dobro ľudí. Ježiš Kristus činenie dobrého neobmedzoval len na svojich učeníkov, ale aj na všetkých, čo Jeho aj svetskú pomoc potrebovali. Taký sa snažil byť aj Matej Bel. Jeho etnografické a vlastivedné niekoľkozväzkové dielo *Notitia* nám zachovalo nedocenené poznatky o živote predovšetkým Slovenska v jeho dobe. Takí ľudia sú vysoko oceňovaní aj po smrti, aj na poslednom Božom súde, lebo robia mnoho dobrého a užitočného pre spolublížnych. A tak pre nás dnes môže byť veľkým vzorom nezištného života a konania dobrého aj Matej Bel.

Vaša Magnificencia, Spectabiles, Honorabiles,

je pre mňa veľkou ct'ou, že univerzita, ktorá nesie meno tohto veľkého kresťana a humanistu, ktorého aj ja osobne nesmierne obdivujem, udeľuje mi titul doctor honoris causa. Skláňam sa v tejto chvíli pred dielom, posolstvom a odkazom Mateja Bela, veľkého pedagóga, polyhistora a spoločensky aktívneho kresťana a pred Vami vyznávam: Vječajna mu pamjať.

„Čerstvého“ doctora honoris causa prof. ThDr. Igora Kišša prišli svojou účasťou podporiť a vyjadriť mu úctu a obdiv aj Mgr. Milan Krivda, biskup ZD ECAV, dr. h. c. prof. Dr. Karl Schwarz, radca rakúskej vlády pre otázky cirkvi, Hyo Tae Kim, kórejský protestantský farár vo Viedni, ThDr. Dávid Benka, PhD., prodekan pre vedeckú činnosť, zahraničné styky a rozvoj fakulty, Mgr. Peter Ján Soták, Mgr. Anna Jakušová a Mgr. Andrea Valentová – bývalí študenti pána profesora. Takisto sa slávnosti zúčastnili predstavitelia rodnej obce Uhrovec a obce Bzince pod Javorinou, kde bol Igor Kišš dvadsaťpäť rokov farárom.

V príležitostnej tlači, ktorú Pedagogická fakulta UMB vydala pri tejto príležitosti, sú uvedené aj **Posúdenia a významnejšie citácie teologických výskumov prof. Igora Kišša.**

Významné teologické objavy profesora Igora Kišša oslovili aj mnohé teologické osobnosti v zahraničí.

Wilfried Joest vo svojej knihe *Der Friede Gottes und der Friede auf Erden* (Neukirchener Verlag, 1990) vyslovil súhlas s Kiššovou teóriou Lutherovho učenia o dvoch ríšach a ním zavedeným pojmom „inozákonitosť“ (Andersgesetzlichkeit) na rozdiel od pojmu „vlastnozákonitosť“ (Eigengesetzlichkeit), ktorý používajú niektorí teológovia.

Wilfried Härle, autor hesla o Zweireichelehre v *Theologische Realenzyklopädie* (zv. 36) takisto vyslovil súhlas s Kiššovým zavedením pojmu „inozákonitosť“ (Andersgesetzlichkeit) a predtým aj ním navrhnutým rozlíšením niekoľkých foriem Lutherovho učenia o dvoch ríšach.

Roku 2011 vydal Wilfried Härle svoje veľké dielo *Ethik* (De Gruyter, Berlin/New York, 2011), kde súhlasne cituje Kiššovu štúdiu Fünf Formen der Zwei-Reiche-Lehre Luthers (In: *Zeichen der Zeit* 32, 1978). Prihovára sa za to, aby sa do učenia o dvoch ríšach vniesol Kiššov temín Andersgesetzlichkeit miesto pojmu Eigengesetzlichkeit, ktorý sa už považuje za teologicky falošný a viedol iba k teologickej podpore nacizmu.

Takto slovenská teológia v dôležitej veci zasiahla do medzinárodnej teológie v interpretácii Lutherovho učenia o dvoch ríšach.

Americký časopis *Luther Digest* uverejnil dve Kiššove štúdie o Lutherovi v angličtine (prevzaté z nemčiny), navyše anglické znenie Kiššovho diagramu o šiestich formách Lutherovho učenia o dvoch ríšach.

Roku 1960 publikoval I. Kišš v slovenčine, angličtine a nemčine štúdiu *Konrad Cordatus, reformátor stredného Slovenska*. Opísal život prvého zapisovateľa Lutherových Tischreden, kedysi pôsobiaceho na Slovensku v Kremnici. Táto práca je citovaná v zahraničí vo viacerých prácach o Cordatovi. Premiér Slovenskej republiky Róbert Fico pri oficiálnej návšteve Berlína daroval nemeckej kancelárke Adele Merkelovej dňa 25. júna 2008 túto štúdiu v nemčine ako jeden z desiatich exemplárov špeciálne graficky upravených pod názvom *Luther und Slowakei*.

Nový americký preklad Písma *New International Version* roku 1979 prijal Kiššov návrh preložiť hebrejskú formulu „Jahve cebaót“ ako „The Lord Almighty“. I. Kišš tento návrh publikoval v časopise *The Bible Translator* (London, 1975) v štúdiu *The Lord of Hosts or „The Sovereign Lord of All?“*. Kenneth L. Barker v knihe *The New International Version* (Academie Books, Grand Rapids, Michigan, 1988) výslovne píše, že táto dôležitá zmena v preklade *New International Version* bola urobená na návrh slovenského farára I. Kišša.

Vývoj prekladu pokračoval ďalej. American Bible Society vydala roku 1995 vylepšený preklad formuly Jahve cebaót ako „Lord All-Powerful“ (Iz 6,3), v Novej zmluve „Lord, the all-powerful God“ (Zj 4,8). To všetko vychádza z Kiššovho návrhu v časopise *The Bible Translator*.

Prof. ThDr. I. Kišš bol prvý, kto začal študovať otázku, aká bola teológia Konštantína Filozofa a Metoda. Dovtedy sa nikto touto otázkou nezaoberal. S referátom *Rekonštrukcia teológie Konštantína a Metoda* vystúpil na medzinárodnej konferencii Cyril a Metod – Slovensko a Európa,

ktorá sa konala na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave v roku 2005 a z ktorej vyšiel zborník *Cyriľ a Metod – Slovensko a Európa* (Trnava, 2007). V Smoleniciach na filozofickom kongrese Filozofia v kontexte globalizujúceho sa sveta vystúpil s referátom *Základné paradigmy koncepcie filozofie Konštantína Filozofa*. Podobne v Cirkevných listoch (2005) publikoval štúdiu *Teologický odkaz Konštantínovho Proglasu*.

Pri udeľovaní rakúskeho štátneho vyznamenania roku 2004 prof. Karl Schwarz z Viedne reagoval na Kiššovu štúdiu *Die Hindernisse und die Möglichkeiten der Interkommunion heute* (Communio viatorum, 1960) a výslovne vyzdvihol, že I. Kišš je iniciátorom myšlienky založiť medzinárodný zväz interkomunie medzi luteránskymi a reformovanými cirkvami. Následne na jeho podnet vznikla v roku 1973 Leuenberská konkordia, ktorá zblížila obe cirkvi. Na uvedenú štúdiu dostal prof. I. Kišš súhlasnú písomnú reakciu od prof. Paula Althausa a Josefa Lukla Hromádku.

Prof. I. Kišš je jeden z mála teológov, ktorý mal odvahu postaviť sa za obmedzený terapeutický výskum embryí v štúdiu *Bioethics and Human Embryos from the Standpoint of a Protestant Theologian* (In Journal: Human Affairs, Slovak Academy of Sciences, 2004). Pod názvom *Bioetika a ľudské embryá z pohľadu evanjelického teológa* vyšla štúdia v Cirkevných listoch (2004) a v Kresťanskej revue (2004). O teologicko-filozofických dôvodoch v prospech výskumu embryí prednášal na konferencii UNESCO vo Vysokých Tatrách – Tatranskej Lesnej v angličtine: *Theological-ethical and philosophical ethical arguments for limited stem cell research*. Túto prednášku bioetická komisia Konferencie európskych cirkví v Štrasburgu rozposlala všetkým členom bioetickej komisie v celej Európe.

I. Kišš v teológii uskutočnil pokus o rehabilitáciu imanentnej dimenzie raja, ktorý sa aj presadil. Túto problematiku riešil v štúdiu *Nutnosť rehabilitácie imanentnej dimenzie symbolu raja v teológii*. Podrobné znenie v troch pokračovaniach je uvedené v Kresťanskej revue (1990), skrátená verzia zaznela v prednáške *Paradise as Paradigm* v Lovain v Belgicku (jún 1994), uverejnená v *Europe in the Making* (University of Joensuu, Finland, 1995).

Keď sa prof. I. Kišš pokúsil o nové riešenie otázky prirodzeného zákona, nemeckého teologického profesora Horsta Bornkamma z Jeny to tak oslovilo, že s ním urobil rozhovor pre časopis *Standpunkt* (Berlin, 1981) pod názvom *Natürliches Gesetz und christliches Engagement*. Kiššovo nové pochopenie otázky prirodzeného zákona vyvolalo diskusiu v časopise *Luther* v Norimbergu (pozri: Kišš, I.: *Das Neue im Luthers Verständnis vom natürlichen Gesetz*. In: *Luther Zeitschrift*, Nürnberg 1999). Jeden nemecký teológ vyslovil nesúhlas s Kiššovým pokusom – novým spôsobom podať učenie o prirodzenom zákone u Luthera, na čo autor reagoval (pozri: Kišš, I.: *Erwiderung an Wichman von Meding*. In: *Luther Zeitschrift*, Nürnberg 2000).

V roku 2006 vydala Univerzita Komenského vedeckú monografiu Igora Kišša *Sociálna etika*, v ktorej autor rozoberá všetky druhy etiky (lekársku, hospodársku, športovú, etiku cirkvi atď.)

Zhrnutie Kiššových etických názorov ponúkajú: Teodor Münz: *Súčasná luteránska teológia na Slovensku* (Filozofia, 1998), Vasil Gluchman: *Slovak Lutheran Social Ethics* (Mellen Press, Lewiston, Canada, 1997), Vasil Gluchman: *Slovak Lutheran Social Ethics (Religion in Eastern Europe, 2004)*. V. Gluchman takisto prináša aj štúdiu o Kiššovej koncepcii humanizovanej deontológie v publikácii *Etika na Slovensku, minulosť a prítomnosť* (Vydavateľstvo Hajko&Hajková, Bratislava 2008).

Prehľad o celoživotnej práci prof. I. Kišša ponúkol v publikácii *Radost' z teológie. Zborník pri príležitosti sedemdesiatky prof. ThDr. Igora Kišša* (Tranoscius, 2004) Miloš Klátik v štúdiu Hrivna vydala desať hrivien.

Na základe knihy pohrebných kázní I. Kišša *Nádej nad hrobom* (1993) vyšla monografia *Analýza nekerygmatických komponentov pohrebných kázní profesora Igora Kišša*, ktorú ako dizertačnú prácu vydal Albín Masarik (Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2008).

V teológii sa Igor Kišš špecializoval okrem dogmatiky, etiky a symboliky na štúdium M. Luthera. Zaoberal sa ním vo svojej dizertačnej práci z roku 1968 *Lutherova sociálna kritika cirkvi* (250 s.) a vo svojej habilitačnej práci *Zodpovednosť kresťana za svet u Luthera* (1991, 260 s.). Obe práce sú kompletne zverejnené na internete (E-knižnica EBF UK). Časti oboch prác boli uverejnené aj v nemeckých teologických časopisoch *Zeichen der Zeit*, *Lutherische Monatshefte*, *Luther* a v USA v časopisoch *Luther Digest*, *Slovo*, *Perspectives on Science and Christian Faith* a v ďalších publikáciách.

Okrem Lutherovej teológie sa profesor I. Kišš zaoberal teológiou Jána Amosa Komenského, o tejto problematike prednášal na viacerých konferenciách venovaných Komenskému a na svetových komeniologických kongresoch. V tejto súvislosti zorganizoval na Evanjelickej bohosloveckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave aj sympóziu venované profesorovi Jánovi Kvačalovi, „otcovi modernej komeniológie“.

I. Kišš bol členom úzkej redakčnej rady pri prvých šiestich zväzkoch *Encyclopaediae Beliana*. Podarilo sa mu obsahovo spracovať a zverejniť aj stratenú rukopisnú kázňovú zbierku Izáka Abrahamidesa z roku 1600 – 1601 (722 s.), jedného z prvých evanjelických superintendentov zvolených na Žilinskej synode.

Na jar 1958 biskupovi Samuelovi Štefanovi Osuskému písal na písacom stroji za jeho osobného diktovania vyše tisícstránkovú knihu *Galéria postáv Novej zmluvy*. Vyhotovené boli štyri strojom písané exempláre tohto diela. I. Kišš rukopis Osuského knihy v čase ateizácie zachránil a po 52 rokoch ju pripravil do tlače pre vydavateľstvo Transcius (vyšla v roku 2010).

Významným a dôležitým akcentom teológie Igora Kišša je dôraz na humanizáciu sveta.

Oxfordský karentovaný časopis *Christian Bioethics* priniesol v novembri 2012 štúdiu Vasila Gluchmana o Kiššovom koncepte humanizovanej deontológie. Tejto téme výskumov I. Kišša sa venoval aj Ondrej Prostredník v *Cirkevných listoch* (2013).

Od Spolku Jána Amosa Komenského v Južnej Kórei prijal I. Kišš pozvanie predniesť štyri päťdesiatminútové prednášky o Jánovi Amosovi Komenskom: *Komenský ako kresťan*, *Komenský ako teológ*, *Komenský ako politológ* a *Komenský ako pedagóg*. Prednášky sa uskutočnili v dňoch 24. apríla – 3. mája 2013 na teologických protestantských fakultách v Soule s mimoriadnymi ohlasmi.

Text návrhu pre vedecké rady UMB a Pedagogickej fakulty UMB, biografické a bibliografické údaje spracovala: PaedDr. Slavomíra Očenášová-Štrbová, PhD.